

מנשרתחן נשלמה

עיונים ופנינים בפרשה מבית מדרשו ושיעוריו של
הגאון הניקא רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

ג'תתקס"ח
84

פרשת בהר

בשנת שמיטה נשפע לארץ מעין נפש יתירה דשבת, וה יתברך שובת עם ישראל

יְשַׁבְתָּהּ הָאָרֶץ שֶׁבֶת לַה' (כה. ב.) פירש"י, לשם ה', כשם שנאמר בשבת בראשית (שמות כ, ז), ומקורו בתורת כהנים (בר פ"א, פ"ק א. ב.) וכעין זה הוא במדרש הגדול, וז"ל: ר' יוסי אומר כשם שנצטוו ישראל על השבת כך נצטוו על השביעית, בשבת כתיב 'שבת לאכלה' (שמות לא, טו) ובשביעית נאמר 'ושבתה הארץ שבת לה', ואומר 'שבת שבתון יהיה לארץ'. וביאר האלשיך, שלכן נקראת השבת 'שבת לה', **כי הוא יתברך שובת עמהם**, כמאמר הכתוב (שמות לא, ז) 'ביני ובין בני ישראל', וכמו כן בשנת השמיטה הוא יתברך שובת עם הארץ, ולכן נקראת אף היא 'שבת לה'. וזהו השקראת 'שבת שבתון', שיהיה מושפע בה הויה של שבת שבתון, כי כל מציאות הויה הארץ בשנה זו היא ממנו יתברך, **מעין נפש יתירה הנשפעת לאדם ושביתה למעלה לפי בחינתו יתברך**, וזהו טעם איסור המלאכה בשמיטה, בכדי שלא לפגוע בקדושת שבת הנשפעת בה מעולם העליון שאין בו שייכות מלאכה.

והאריך בדברים אלו בספר פרי צדיק, דהנה כתיב בפרשה זו שלוש פעמים שבת: א. 'ושבתה הארץ שבת לה'. ב. 'שבת שבתון יהיה לארץ שבת לה'. ג. 'והיתה שבת הארץ לכם לאכלה'. לרמז לג' הקדושות שיש בשבת בשלש הסעודות, המרומזים בשלוש קדושות דכלפי מעלה, קדיש בשמי מרומא עילאה בית שכינתיה קדיש על ארעא וכו' קדיש לעלם וכו', ע"ש שהאריך לבאר ענין כל אחד מקדושות אלו. והביא דברי הרמב"ן, שבאכילת פירות שביעית כנס ענין כל קדושה מצד הש"ת, כעין אכילת השבת. וזהו 'שבת שבתון', שהוא מלשון קביעות, **כי ע"י אכילת פירות השביעית נקבעת הקדושה בלבו גם אח"כ, כשידיע האדם שהכל של הש"ת**, ע"ש מה שהאריך בזה.

אכילת פירות ארץ ישראל נותנים חיים ומוסיפים כח וחכמה

וכתב הב"ח (או"ח סי' רח), שקדושת הארץ נשפעת גם בפירותיה, שיונקים מקדושת השכינה השוכנת בקרב הארץ, ואם טמאו ח"ו את הארץ, נמשכת הטומאה גם בפירותיה היונקים ממנה, וכבר נסתלקה השכינה מקרב הארץ, ולכן אנו מזכירין בברכת הפירות 'ונאכל מפריה וכו'', כי באכילת פירותיה אנו ניזונים מקדושת השכינה. ובספר מור קציעה (שם) כתב, שפירות א"י מוסיפים כח וחכמה, כעין שאחז"ל (ב"ב קמ"א): **כי אורא שהוא מחכים**. וביאר, שע"כ לא על חיים האריך התלמוד (ברכות מד.) להזכיר אכילה מופלגת דר' יוחנן ותלמידיו כשאכלו פירות גינסור, שכל זה בכדי לספר שבחם ושבח א"י, להודיענו שפירותיה נותנים חיים לעם עליה, ומוסיפים כח וגבורת ההשכלה, לפיכך היו מרבים לאכול מהם, המבין יבין.

בשמירת השמיטה הארץ מתקדשת והאוכל פירותיה מונע מיעצ"ר ליכנס בו

ובזה ביאר מהרא"ל צינץ, דברי הגמרא (ימא ט.) אמרו שהגלות הייתה בעבור ג' עבירות, ע"ז גילוי ערויות ושפיכות דמים, ולכאורה הרי בעבור בחקותי מפורש שהגלות הייתה מחמת שלא שמרו מצות השמיטה, וכן איתא בספרא שבעוון שבעים שמיטות, גלו שבעים שנה לבלב. וביאר, שאילו היו שומרים שמיטה, הייתה הארץ מתקדשת, וממילא המזון שהיו אוכלים היה ין נקי, ואז א"י היה נכנס בהם יעצה"ר כ"כ, ולא היו מגיעים לג' עבירות החמורות. ונמצא שהשורש הגורם לכל, הוא מה שלא שמרו מצוות השמיטה. ובאגרא דפרקא לבעל הבני יששכר (אות ק"ח) כתב בשם מה"ר מנחם מענדל מרימנוב, שרואין כמה פעמים לידים שבקטנותם הולכים לבית רבם ומתמידים בלמוד תורתם, ומתפללים בכוונה ומיישרים אורחותם וכו', ואח"כ כשמגדלים מתהפכים ח"ו במידות גרועות ומבטלים התורה והתפילה וכיוצא, ומאין יתהווה זה, הרי התורה שלמדו בקטנותם הוא הבל שאין בו חטא, היה מהראוי שתעמוד למשען להם ויסיפו אומץ בנפשותם כי מצוה גוררת מצוה, ואמר והו"ז לא שהוא על שאבותם האכילו אותם ממון גדל, שסיגלו ע"י משא ומתן שאינו באמונה, ונתפטמו באיסורים ושב להם לבשר מבשרם, ועל ידי זה נולדים להם תאוות ומדות גרועות, והביא לראיה מזפק העוף על שנהנה מן הגזל לא נתקרב לגבי המזבח כי לא לרצון יהיה, והגם שהעוף לא נצטווה הנה הש"י שונא החמס, עכ"ד.

טעם מצוות השמיטה בשנה השביעית, להזכיר לאדם את קוצר שנותניו עלי אדמות

ובשנה השביעית שֶׁבֶת שֶׁבֶתוֹן יְהִיָּה לְאָרֶץ שֶׁבֶת לַה' (כה. ד.) ביאר האברבנאל בטעם מצוות השמיטה בשנה השביעית, שהיא בכדי להעירו על קוצר ימיו ומספר שנותיו, הם שבעים שנה, שלא נתנו לו כי אם בכדי לעסוק במצוותיו יתברך, ולהזכירו שלא יוציא ימיו ח"ו לריק ולהבל. והאריך לבאר שלכן נכתב בתורה שברא היוצר יתברך את עולמו במספר שבעת ימים, כדי שהי יתן אל לבו כל זה, ואז ביום השביעי ינוח וישבות בעולם הנשמות. וביאר עוד, שזהו טעם כל השביעיות הרבות שבתורה, כגון בימי החופה, ובשמירת טומאת הנהגה, ובבריית המילה, ובטהרת המצורע, וטומאת המת, וימי המלואים לכהני ה', והיו

גם ימי חג הפסח שבעה, וימי ספירת העומר שבעה שבועות תמימות, וימי חג הסוכות שבעה, כולם לזכור שימי שנותינו בהם שבעים שנה. ועפ"ז ביאר גם את טעם מצוות היובל, שהנה במשך החמשים שנה שאחרי שנות הילדות קונה האדם קניניו על הארץ, ולכן זרע שדהו וזמורו ויאסוף את תבואתו, אמנם בשנה השביעית, שהוא רמז לעשרת השנים האחרונים מימיו, אין ראוי שיעבוד עוד, כי הוא אם בגבול הישישות ואם בקבר, ולכן 'שבת שבתון יהיה לארץ' ושבת לה', כי אז תדבק הנפש עם בוראה ותעזוב העסקים הגשמיים, ואין ראוי לאדם בימים ההם כי אם שישמור את נפשו ויכין צידה לדרכו, ע"ש מה שהאריך בכל זה. וכעין זה ביאר מדיליה בספר תולדות יעקב יוסף (פ' בהר), ע"ש.

קדושת הר סיני יכולה לירד לכל ארץ ישראל אחרי שמירת מ"ט שנים

וכתב בכלי יקר (ר"פ בהר) ביישוב הקושיא מה ענין שמיטה אצל הר סיני; שכמו שמשנה עלה לר סיני אחר שבעה שבועות שספרו ישראל ארבעים ותשעה יום מפסח ועד עצרת, ונתקדש אז אותו ההר ונאסר בזריעה וחרשיה ביום חמשים שבו ניתנה התורה, והוא זמן משיכת היובל לקרוז דרוו וחופשי לכל ישראל חירות על הלוחות ע"י קול השופר של מתן תורה - כן באותו זמן הגיד הקב"ה למשה ענין השמיטה והיובל, לומר שבמספר שבע ובמספר ארבעים ותשע אינו נותן קדושה זו לכל ארץ ישראל, שיש לה דמיון ויחוס עם הר סיני, מצד היותה אוריא דמחכים, ואין תורה כתורת ארץ ישראל ור סיני, לכן ראוי ליתן **גם לארץ ההיא קדושת הר סיני אחר מספר מ"ט שנה** וכן במספר שבע.

הארץ יש לה נפש ומתפללת לפני ה', והיא מזמרת לפניו, וכשוטאים היא תובעת עלבונה

שֶׁבֶת שֶׁבֶתוֹן יְהִיָּה לְאָרֶץ (כה. ד.) איתא במדרש אגדה (פ' בהר) שטעם שביתת הארץ בכדי לקיים חידוש העולם, שכשם שצוה לעשות מלאכה בששת ימים ולנוח בשביעית, כן צוה לזרוע שש שנים ולשמוט השביעית. ונתבאר שם עוד שיש לארץ נפש מרגשת ממש, וז"ל: שהקב"ה חס על בריותיו, וחביבין ישראל לפני הקב"ה, וגם הארץ מתפללת לפניו יותר מכל הנבראים, שהיא מעברה ומוציאה ויולדת כל השנה כולה ומוציאה יכולה לפני הקב"ה, **וכיון שהבריות עושיין רצונו של מקום היא מזמרת בכנפיה**, שנאמר (ישעיה כד, טז) 'מנפך הארץ זמירות שמענו', וכשהם חוטאים היא לוקה ולמענם, אדם הראשון חטא לקתה בעבורו, שנאמר (בראשית ג, יז) 'אוררה האדמה בעבורך וגו'', חטא קין לקתה בעבורו, שנאמר (שם ד, יג) 'כי תעבוד את האדמה לא תוסף תת כוחה לך וגו'', חטאו דור המבול לקתה בעבורם, שנאמר (שם ט, יג) 'הנני משחיתים את הארץ', חטאו סדומיים לקתה בעבורם, שנאמר (שם יט, כה) 'ויהפוך את הערים'. לכן מסר הקב"ה דין לנוח בשביעית. וכתב בפירוש מהר"ק עה"ת (ויקרא כ, מא), עה"פ 'וְיִזְכְּרְתִי אֶת בְּרִיתִי יְעֻקֹב וְגו' וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר', **שהארץ ממש תובעת עלבונה כשוטאים ישראל במצוותיה**, כי על עבירות שבין אדם למקום הקב"ה מכפר לישראל בזכות אבותם, אבל עבירות שבינם לארץ אין הקב"ה יכול שאת, **כי הארץ צועקת חמס**, והקב"ה תובע עלבונה, וכיוצא בזה כתב החת"ס עה"ת (פ' נצבים), עה"פ 'וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר', **שהארץ מתפללת על החזרת ישראל לתוכה**, ועל כל לאהבת ה' את עמו נטע תשוקה נפלאה אל הארץ, שלא תִּמְצָא קורח רוח כי אם בשכון ישראל בארץ ההיא, כדי שתרבה להתפלל וה' ישמע קולה, וזהו 'וְהָאָרֶץ אֲזָכֹר'.

ויש לציין בזה עוד למה שכתב בספר צרור המור (ריש פ' בהר), שלכן סמך הכתוב את שמיטת הארץ לדיני כבוד האדם [ואיש כי יתן מום בעמיתו כְּאָשֶׁר עָשָׂה כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ] (כד. טו), וכל ענינים אלו], להורות לנו, כי כמו שאנו חייבים בכבוד הש"ת וכבוד הבריות, כן אנו חייבים בכבוד הארץ הקדושה. **היא ארץ ישראל אשר תמיד הש"ת דורש אותה**, ועיני ה' בה מראשית השנה ועד אחרית השנה. לפי שהיא נקראת 'ארץ חפץ' ו'ארץ החיים', ולכן אנו חייבים לשקול אלו הג' מיני כבוד, כבוד הש"ת, וכבוד ישראל, וכבוד ארץ ישראל, והם כלולים בכבוד הש"ת.

נשמות ישראל מתחברים בארץ ישראל עם שרשם בארץ העליונה ואז נשפע להם הקדושה

ובנותן טעם לציין בזה למה שכתב האלשיך (פ' בהר), שזהו שנאמר 'כי תבואו אל הארץ', כי בבוא ישראל לארץ, הרי מתחברים נשמותיהם עם שורשם שבארץ העליונה, נמצאת הארץ התחתונה ממוצעת ומחברת בין נפשותם לשורשן, ודרך הארץ הזו נמשכת אליהם הקדושה, כי היא קדושה וגם ישראל קדושים הם, ומסייעת הקב"ה בעדם להכניס אל הקדושה, ע"ש כל הענין.

בזכות שמירת השמיטה אין רשות לשטן להשטין בכל שנת השמיטה

כתב רבינו החתם סופר (ספר הנוהרן, ודעת ערב יום הכפורים): הנה תיבת 'שמיטה' עולה בגימטריא 'שס"ד', ובא לומר, דהשומר את השמיטה אזי כל השנה יש לו דין יום הכיפורים שנקרא 'שבתון' בכתבו (ויקרא כג, לב), וכמו שאחז"ל (ימא כ.) שס"ד יומי אית ליה רשות לאסטוני (שס"ד בגימטריא השטן), וביומא בכיפראא לית ליה רשות לאסטוני, והיינו שמי ששומר את מצוות השמיטה אזי בכל שנת השמיטה אין רשות לשטן להשטין עליו.

יזאולי הכוונה שיש בזה כפרה וטהרה כמו ביום הכיפורים, ולכן אין רשות לשטן להשטין, כי יש הארה של מחילה ואין רשות לקטרוג.

”וימינו תחבקני” (שה”ש ב, ג)

משיעור יום ה' בלק תשע"א

משמעות גילוי תורת רשב"י היא גילוי הרחמים של השי"ת

בגמ' סוכה (בדף מה): "אמר רבי שמעון יכולני לפטור את העולם כולו מן הדין". פירוש, שבכח רבי שמעון לבטל את הדין מן העולם בייחודים בתורה שהיה מגלה, והיה יכול להמשיך רחמים כפי רצונו, ועד בנין בית הבחירה. כי צדיק שיוכל להשיג ולידע מהרחמים של הקב"ה, יוכל להשיגם עד אין קץ, ולהמשיכם מעולם לעולם עד שיוכל לבטל את הדין מן העולם לגמרי, אלא ש'דין' לעבד להיות כרבו' (כמ"ש בתנחומא חיי שרה סי' ד').

כי לאחר שהשיגו הצדיקים את כל ידיעת התורה בשלימות, התורה עדיין במדרגה סתומה, כי אף שהשיגו את כל דרכי התורה, עד שכוללים את כל התורה בקוצו של יו"ד דאל"ף ד'אנכי ה' אלהיך' כמובא בתיקוני הזוהר, ועומדים תמיד לפני קוב"ה באימה ויראה, והשיגו כל המדרגות שאפשר לכן אנוש להשיג, אעפ"כ התורה עדיין במדרגה של דין. והטעם, מפני שתורה שאינה מגולה להשיב את הבריות אל ה' יתברך, היא תורה סתומה. והוא סוד האותיות קודם שיש בהם את הניקוד, וכספר תורה שבארון שאינו מגולה והוא גילוי הרחמים. והמפתח לגלות את הרחמים הוא על ידי הנקודות התגים והטעמים שבתורה, שעל ידם יש גילוי ומשמעות לכל אות בתורה, והם המפתחות שעל ידם רואים הצדיקים את כל גילוי הרחמים של ה' ב"ה, ועל ידם יודעים סוד כל מצוה ומצוה כפי רצונו יתברך. ועל ידי שמבינים את המשמעות של הניקוד התגין והטעמים, יודעים את משמעות האותיות בתורה, איך על ידי העסק בה לבטל כל דין מהעולם. כי התורה היא הרחמים של השי"ת, והצדיקים שיוודעים מרחמי השי"ת בכל דיבור בתורה, יכולים על ידי עסק תורתם להמשיך את הרחמים למטה ולבטל את הדין מהעולם.

בכח הצדיק לפעול תכף את הקץ הוא אך הוא עבד נאמן לפעול כרצונו יתברך

ובאמת הצדיקים הגדולים במעלה מאוד כרשב"י, יש בכוח תורתם לבטל את הסט"א לגמרי מן העולם, כי גילו את הדרך הנכונה איך להמשיך רחמים מרום המעלות ולבטל את הרע לגמרי. אבל אע"פ שהשיגו את כל המפתחות והדרכים בתורה שהיא דרך ההנהגה והרצון העליון, אינם פועלים שלא כרצונו יתברך, והם נקראים 'עבד נאמן', כי כפי שהקב"ה סובל העלבון של חילול ה', ומייחל ומצפה שישבו ישראל לגאולתם, כך הצדיקים אינם פועלים היכן שיוודעים שאין כן רצונו יתברך, דדיו לעבד להיות כרבו'. ולכן את אהרון ומרים במשה, שמאחר שפורש מכל דברי העולם הזה, חשבו שמא נוהג הוא היפך עומק רצונו יתברך, ויפעל את הגאולה קודם הזמן, ועל זה השיב הקב"ה "בכל בית נאמן הוא" (במדבר יב, ז), שאע"פ שיש בידו את כל המפתחות להמשיך את הרחמים מרום המעלות ולבטל את הדין לגמרי מהעולם, נאמן הוא משה שכל גילוי תורתו כולו ולברית כולם בכל מדרגה, את שיוכלו הם לפעול על ידה את הקץ.

הטעם שלא פטר רשב"י את העולם מן הדין הוא מפני שלא האמינו בו

ולכן אע"פ שהיה ביד רבי שמעון לפעול את הקץ ולבטל את הדין מן העולם, לא פעל דבר שהוא היפך רצונו יתברך. ולכן לא אמר 'יכולני לפטור את הדין מן העולם', שהוא ביטול הדין על ידי יחוד שהיה מייחד בתורתו, אלא אמר 'יכולני לפטור את העולם כולו מן הדין', היינו שיוכל ליתן לעולם כולו ולברית כולם בכל מדרגה, את הדרך להפטר מן הדין מן היצר הרע ומן הייסורים.

והטעם שלא פטר את העולם מן הדין, הוא מפני שלא האמינו לו, ואם היו מאמינים לרבי שמעון, שיש בידו את הדרך לפעול את הקץ כפי רצונו יתברך, ויכול להכניס בעולם דעת שתביא את כל ישראל למדרגה של צדיקים, היו מבקשים ממנו שיפטר אותם מן הדין והיצה"ר. ומאחר שלא האמינו, סתם ר"ש וחתם אל שכל דרכו לפטור את העולם מן הדין בספר הזוהר והתיקונים. וכל הזוהר הקדוש הוא דרכים לבטל מהאדם כללי את היצה"ר ולהביאו למדרגת צדיק שכל העולם הזה אינו עומד בפניו כנסיון.

הגאולה תהיה על ידי שתצא תורת הצדיקים מן העולם אל הגילוי להשיב את הכל אל השי"ת

כל ביאור בזוה"ק הוא חלק מהדרך לבטל את הזוהמה מן האדם, ועל ידי דרך אחת שלימה בדעת ותורת רבי שמעון, יוכל האדם לצאת לגמרי מזוהמת הנחש ולהיות צדיק בשלימות. וכך עתיד להיות בזמן הגאולה שיצאו כל הדרכים של רבי שמעון מההעלם אל הגילוי, ויבינו כל ישראל את המשמעות של כל אות בתורה על פי הדרך של רבי שמעון ורבונו האר"י וכל הנשמות ששלת הקב"ה ונתן להם את כל מפתחות התורה, לידע ולהשיג את כל הדרכים שיוכל כל אחד מישראל לשוב על ידם להשי"ת ולבטל מעליו כל רצון לגעת בעולם וכמבואר כל זה ברע"א מהימנא בזוהר נשא (בדף קכו).

ודרשו שם את הפסוק (בדניאל ג, י): "והממשכילים יזיירו כזהר הרקיע", 'והממשכילים יבינו מסיטרא דבינה', ובינה היא האותם "סתומה כמ"ש בזו"ח" (שלה), וכן הוא בהמשך הכתוב "ואתה דניאל סתום הדברים וחתום בספר, עד עת קץ ישוטטו

רבים ותרבה הדעת", והענין הוא שהצדיקים הם כהאות מ' סתומה, כי מפני שאין מאמינים בהם כראוי, סותמים וחותמים את תורתם, עד שנזכה לאמונת חכמים ולהאמין לכל דבריהם, ובה יהיה יחוד שלום בין קצת מועטה כלבנה, ונראה תיכף בגאולה. וזה (ישעיהו ט, ו): "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ" שנאמר על הגאולה, 'לסרבה' כתוב במ"ם סתומה, והוא מרמז על גילוי כל התורה בעת הגאולה שהייתה נעלמת מאיתנו בגלות, ולא ראינו איך על ידי כל דבר בתורה שנראה קל בעינינו, יוכלנו לבטל את היצה"ר ולבטל מאיתנו כל דין וצער. ואותו הדור שיתרבה בו ענין אמונת חכמים שהוא ענין 'המשרה', יהיה בו שלום ואחדות בין התורה וישראל היינו שיזכו הכל לדבוק על ידי התורה בה' ב"ה, ולגלות בה את הדרכים לבטל מהם כל דין וצמצום.

גם לעתיד לבוא כל מה שיעלו ישראל במדרגות יהיה על ידי הסודות שגילה רשב"י ותורת הצדיקים חתומה כהאות מ', מפני שהם כמו השמש וכמו שאמר רבי שמעון בזהר פנחס (בדף רטו): שהצדיק נקרא שמש, וכדי לזכות לקבל מהם תורה צריך לאמונת חכמים שהיא כנגד הלבנה, כי כל מצוות קידוש החדש היא על ידי ראייה, שבזה יש ביטול של ישראל לחכמים, ובאים העדים מישראל אל החכמים, ועל פיהם מקדשים את החדש, אבל כשנעשה פגם באמונת חכמים, ואין ב"ד סמוכים, סתמו לנו חכמים את קידוש כל החדשים וקביעת הזמנים כפי שיש בידנו היום, ובלא קידוש החדש על ידי ראייה. אבל כשנשיב את האמונת חכמים, נחזור לקדש את החדש על ידי ראייה, שהיא המדרגה שזוכים לראות את התורה של חכמים כשהיא מגולה ואינה סתומה. וזה 'לסרבה המשרה ולשלום אין קץ', שכשנקבל את עול התורה ודברי חכמים, יהיה יחוד ושלום בין חמה ללבנה עד אין קץ, כמ"ש (ישעיהו לו, כ): "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יאיר שבעתים כאור שבעת הימים", פירוש, שהתורה של הצדיקים שנראית לנו קצת מועטה כלבנה, תאיר כאור החמה, היינו שיתגלו לנו כל דרכי התורה כפי מה שגילוי אלו הצדיקים שהיא כמו החמה והשמש. והצדיקים ושבעת הרועים שהם כנגד החמה, יעלו במדרגות ויאירו בתורתם שבעתים, ושוב תאיר הלבנה כאור החמה, וזה 'ולשלום אין קץ', כי התורה תאיר ללא גבול.

הצדיקים מלמדים שדרך הרע היא מיתה ממש ואת התורה צריך ללמוד מהלב

והנה בכל דברי הצדיקים שכל תורתם היא מפי אליהו הנביא, והסכימו על ידם פמליא של מעלה, והקב"ה נוהג כפי מה שהם מגלים בתורתם והוא יתברך מסכים על ידם כמבואר בכ"מ בזוה"ק - מגלים הם את ענין הכתוב (בראשית א, כ): "נעשה אדם" וענין הכתוב (שם ט, ו): "בצלם אלהים עשה את האדם", שכל העולמות תלויים בכל אחד ואחד מישראל, ומגלה רבי שמעון שנתן הקב"ה לכל אחד ואחד מישראל את הדרך והאפשרות לדבוק בו יתברך, ולבוא למדרגת צדיק שבדוק בעץ החיים, ואין שום דין שורה עליו, כי נפטר לגמרי מן הדין ויצה"ר.

ואם היתה לאדם אמונת חכמים, היו מתבטלים ממנו יצר הרע והייסורים ולא היו לו נסיונות כלל, כמו שאמר אליהו הנביא (שם) שספר הזוהר הוא אילן החיים, ובשעה שיטעמו ישראל מספר הזוהר לא יצטרכו לנסיון ויצאו מגלות ברחמים. כי כל הנסיונות הם מפני שחושב שיש דרך אפשרית לילך בה מלבד דרך התורה, אבל הצדיקים מגלים שאין בעולם דבר מלבד דרך התורה, וכל הנפרד מדרך התורה תכף נדבק בסיטרא דמותא, וכפי שאין לאדם נסיון בדבר שיביאו למיתה ממש, כך מבטלים ממנו את הנסיון מן החטא, והוא ענין סור מרע. וכדי להביא את ישראל לדבוק באילנא דחיי ולהשיג את כל דרכי התורה, נתן רשב"י וכל הצדיקים הנוראים שגילו תורה מפי אליהו, את הדרך שילמדו את התורה מהלב, וכל עסק התורה יהיה בגילוי האהבה בינינו לבין השי"ת, והיא הדרך לעשה טוב. ולבאר את ענין הקשר עם התורה והיראה והאהבה שצריך לבוא על ידה, נבאר מהו ענין התפילין.

ידיעת ההלכה היא כמו שאדם הולך באור היום ובלא ידיעתה כהולך בחושך אפילה

והנה התורה היא כריבוע, היינו שיש בה קצוות, טומאה וטהרה איסור והיתר, והיא כאות מ' סתומה, וכן בכל דין בתורה ובכל פרטי המצוות עשה או מצוות לא תעשה יש גבולות וקצוות שהם האיסור וההיתר באותה הלכה. והלכה הוא לשון הליכה, כי בידיעת ההלכה יכול האדם ללכת בעולם, כי התורה היא תיקון מעשה בראשית ובה האיר הקב"ה את העולם, והיא היחידה שיכולה להיות אור לאדם, בחושך הגדול שבעולם. משא"כ כשאנו יודע את ההלכה אינו יכול ללכת, כי מחוץ לתורה בודאי שהולך האדם בדרך טעות ובמקום של מכשול ואפילה. וידיעת התורה כולה היא שלימות הריבוע והאות מ' וכאור השמש שמאירה את הכל, וכפי מה שמשלים האדם את ידיעתו בדיני התורה והלכותיה, מאירה לו התורה את הדרך, וגם קודם שהשלים את ידיעתו בכל מצוות התורה, אם הוא קשור בעול מצוות ידיעת התורה על מנת שיוכל ללכת לפני ה' יתברך, הרי שאור התורה שורה עליו, כי בכל שעה הוא מחפש ומתקדם בדרך שיש ידיעת התורה.

ולכן אדם שאין לו קשר לתורה אין לו את הדעת אף בדרך פשוטה שהוא הולך, כי

ישמשיג ומקיף את כל התורה ומייחד כל המצוות ב' הדברות, ו' הדברות בדיברה הראשונה "אנכי ה' אלקיך", ואותה מייחד בתיבה הראשונה שהיא כללית כל התורה שהיא "אנכי" (תיקו"ז ט' כב, סג), ומובא בתיקון ל"ט שגם את אנכי כוללה באל"ף שהיא כנגד שם אהי"ה

ז'לכן רואים הרבה חילוקים בין דרכי חכמים מוסרי התורה ומעשיהם, כי היו צריכים לידע מהו רצונו יתברך באותה שעה. והוא מה שאמרו בערויבין (בדף יג): אלו ואלו דברי אלהים חיים", כי כל חכמים ידעו את כל התורה המסורה בידנו, ומה שנחלקו במשניות, הוא בענין גילוי התורה במדרגת נקודות תגים וטעמים, שהם ביאור המשמעות של אותיות התורה כפי רצונו יתברך.

הגליון יעמוד לרפואת ישועת והצלחת הרב משה בן דניאל עזיזה, עזרא בן אסתר, משה דניאל בן עזיזה, פבל ניסים בן מרינה, יהודה בן מזל, ר' מאיר בן מרגלית, עמוס דב בן רות, איל בן סימה סבינה, ירדנה בת שושנה שמעה, אפרת חיה בת שולמית, חלי רחל בת שמחה ג'ולייט.

בודאי שהוא טועה, כמו שאמרו בגמ' פסחים (מט): שאין ללכת בדרך יחד עם עם הארץ, מפני שחשוד על שפיכות דמים, היינו שלא ילך אדם בדעת והדרך של עם הארץ. כי מאחר שאין לו קשר לעסק ידיעת התורה, אין לו את האור בדרך שהוא הולך, וא"כ בודאי שהוא טועה, ומאחר שאינו מקבל עליו בכל שעה את עול תורה אינו יכול לקבל את דעת תבירו המוכיחו שהולך בדרך טעות, וחשוד שיקח עימו את מי שעומו לדרך שהיא סמא דמותא עד שיוכל לגרום לאדם לבוא למיתה.

הדרך בעסק התורה שיהיה לאדם את עול ידיעת התורה ואז היא כשמש מאירה

כי הדרך שנשמרה התורה עד ימינו, היא דוקא כשנכנעו תמיד תחת עול לימוד התורה על מנת לדעתה, כי כשיאדם הולך בחושך אפילה ומקום שיש בו חיות רעות, לא יעזוב לעולם את האור וסימני הדרך של בידו, והנפרד מדרך התורה שקבלנו דור אחר דור בלא שום שינוי, הרי שהוא נפרד מהחיים, כי עול הלימוד תמיד בכל שעה הוא הדרך שיש ביד האדם את האור להאיר לו את הדרך בה יאכל ובה ישן וכו', כי אם יש לאדם הכרח לעסוק לפנסתו ובצרכי הגוף וטרדות וכו', צריך שאת האור לא יעזוב מידו, וכל מחשבתו תהיה על מה שלמד ומה שילמד כשיבוא לזמן קביעותו, וכל מה שיעשה לא יעזוב את מחשבתו על המתנה והחשיבות והיקר של התורה, והמחשבה על הזוכים לעמול בה שהם היהלום והחלק של ה' יתברך שבו הוא נותן את עיניו, שהיא קבלת עול ידיעת התורה והמצוות שהוא השמירה על התורה שהיא סמא דחיי והשמירה וההגנה על העולם, שהיא כ' ס' סתומה. שצורתה כחומה המקפת ומגינה ולכן כשירד המבול היה כמנין ס' יום, כי התורה שמרה והגנה על העולם שלא יאבד. וכן משה רבנו עלה להר סיני לאחר חטא העגל ס' יום כי נכלל באות ס' שהיא השמירה וההגנה על העולם, כמ"ש בירמיהו (ג, כה) "אם לא בריתי יומם ולילה שמים וארץ לא שמתי", כי דוקא על ידי עול התורה שהיא העיקר והיא תהיה המחשבה והשמחה בכל חיי האדם, יכול להיות מוגן מהחיות הרעות והחושך שיש בעולם. אבל כשהולך האדם בדרך של עמי ארצות יוכל לבוא ליד סמא דמותא שהיא היפך התורה, כי מי שאין לו קשר ואהבה לתורה ועמלה, אינו יכול להאיר לאחר את הדרך, וגם אם יש בידו תורה היא סמא דמותא כי אינו תחת עול התורה, ואין התורה נמצאת במחשבתו ללא היסח הדעת, ואינה מאירה לו את הדרך והדעת שבכל מחשבה דיבור ומעשה.

יראה פירושה שהתורה לבדה היא המוח והעיניים של האדם

וזו האות ס' שהיא כריבוע היא ענין תפילין של ראש, כי ריבוע הוא איסור והיתר כנ"ל, שהוא היראה היכן לילך והיכן לא לילך, וכמ"ש בגמ' מנחות (לה): "וראו כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך" אלו תפילין שבראש, והם האור והדעת של האדם. והתפילין של ראש הם ענין אמונת חכמים, כי כתוב "היו לטוטפות בין עיניך", ודעת המינים היא שיהיו בין העיניים ממש, והלכה למשה מסיני שאין כוונת הכתוב אלא שיתנתם על ראשו ומכוון בין העיניים. כי דעת המינים היא שאין צריך שתהיה התורה כולה בתוך הראש והמח של האדם, אלא התורה לחוד והאדם לחוד, אבל דרך ה' שתהיה התורה וכל דברי חכמים כל מהות המח והראש של האדם, ועיניו לא יראו את העולם אלא כפי התורה וידיעתה שיש במוחו, וכן מבואר בשערי (תפילין דרוש ה) שתפילין של ראש עיקרם בתוך הראש, והתפילין אינם אלא האור ששוקע מתוך המוחין שבראש, והיפך דעת המינים שהתורה במחוץ.

כשאנו מחשבים בדבר שאינו קשור בדרך התורה, התורה אצלו מוחין גדולות

והוא סוד ריבועא גו עיגולא המובא בהקדמה לזוהר (בדף ה): כי העיגול הוא הראש, והתפילין הם ריבוע, וכשזוכה האדם שאינו מסיח את הדעת מהתורה כמובא בשו"ע (ס"ו לו ס"ב) שאין להסיח הדעת מהתפילין, אז הוא שלימות היראה, וכפי מה שמרחיב בלא ידיעתו בתורה, וכן מצינו ריבועא גו עיגולא, ומשלים את היראה כמובא בזהר (שם) דריבועא גו עיגולא הוא כנגד ליל שבת קודש שהיא היראה כמ"ש בויקרא (כו, ב) "את שבתותי תשמורו ומקדשי תראו" דא מעלי שבתא דאיהי יראה, וכפי מה שיהיה האדם שלם בידיעת ההלכה ע"מ לדבוק בו יתברך, כך תהיה הדרך מאירה לפניו, והיו בדלים ממנו כל המזיקים הרוצים להכשילו - כמ"ש "ויראו ממך", וכענין ליל שבת קודש שכל המזיקין בטלים. וכשיוודע האדם שאין דרך אחר מלבד הדרך של התורה, וכל היסח הדעת מהתורה הוא כמו שהולך בחושך - יוכל להרגיש את התורה במוחין שלו, שהם מוחין גדולות, כי אינו ממעט את חשיבות התורה בפני דרך אחר ח"ו, והוא כנגד המתקוות בתורה שהוא עונג שבת וכנגד ליל שבת שהיא כנגד העונג, כי אין עונג ומתיקות בלימוד כמו עסק התורה בליל שבת, וכל זה הוא כנגד השגת המוחין של התורה, וכנגד השמש.

ועל זה כתוב "הלא כל דברי כאש נאום ה'", שהתורה היא כשמש והאש שמאירה את הדרך לאדם, כדי שלא יטה ימין ושמאל, ולכן הם בין העיניים להורות לו את הדרך, וכן אמר רבי טרפון לרבי עקיבא בגמ' זבחים (בדף ג, א): "העבודה אם היתית ימין ושמאל וכו' כל הפרוש ממך כפורש מחייו", היינו שקשור בידיעת התורה ויכול לכוין במדויק בלא שייטה ימין או שמאל מרצונו יתברך. ועל זה נרמזה התורה באש, כי היא הולכת ונגבהת למעלה למוח של האדם ונכנסת בתוך ראשו שהוא ריבועא גו עיגולא, עד שבוקעת מקום התפילין להיות תפילין של ראש להאיר את כל הדרך לאדם כמובא בש"כ (שם). והיא כנגד מדרגת האר"ה, כי בתחילה הראש הוא כעיגול, והכל נראה שווה בעיני האדם כהעיגול, כי הלא חושך אפילה, אבל על ידי דיני התורה והלכותיה, שהיא כהאות ס' שיש בה קצוות, יראה האדם היכן אפשר לו לילך והיכן הוא גבול הדרך. נמצא שריבוע התפילין שהוא בתוך הראש שהוא עגול, מאיר הוא כאור השמש, ומפני שהשיגו הצדיקים את ידיעת התורה בשלימות, ואין להם דבר מדעתם שאינו מן התורה נקראים 'בוצינא קדישא', שהם נר קדוש המאיר את העולם.

העיקר בידיעת התורה שנשיב על ידה את הלב אל ה' יתברך

והנה כל תכלית ידיעת התורה היא בכדי להשיב לה' יתברך את המלכות, לידע

כל הארץ שה' הוא האלהים אין עוד מלבדו, וזה 'יודעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים', 'יודעת היום' הם תפילין שבראש, שמאיר לאדם הדרך כמו השמש ביום. והשבות אל לבבך היא השבת המלכות להש"ת, כי הראש שנתקן בתורה מאיר כשמש והוא כנגד שם הוי"ה, והלב מפני ריחוקו מהראש הוא כנגד שם אלקים, וצריך להשיב אל הלב את כל אור התורה שבראש. והוא על ידי תפילין של יד, כי מבואר בדברי רבנו האר"ה, שתפילין שבראש הם כנגד אור ישר, והוא כנגד התורה שנתן לנו הש"ת, וצריך ליקח התורה ולהשיב על ידה את המלכות אליו יתברך, וזה כנגד אור חוזר, שהוא ענין תפילין של יד.

ואור חוזר פירושו שנושב באהבה אל ה' יתברך עד כסא הכבוד, וכסא הכבוד הוא ריבוע כנגד ד' רגלי הכסא, שהם אברהם יצחק יעקב ודוד. והחילוק בין תפילין של ראש לתפילין של יד, שתפילין של ראש, הם 'ריבועא גו עיגולא', שצריך להביא את המוחין שבתורה שהם ריבוע כנ"ל אל תוך הראש שהוא עיגול, ולכן גם בתי התפילין והפרשיות שבתש"ו הם ריבוע. אבל תפילין של יד הם 'עיגולא גו ריבועא', כי הפרשיות הם כעיגול בתוך ריבוע. כי את כל ידיעת התורה שבראש שהוא כעיגול, צריך להכניס בתוך הלב שיש בו קצוות ימין ושמאל וכו' כמ"ש בקהלת (, ב) "לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו", וצריך להשיב את האהבה ואת הלב שלנו באור חוזר עד לכסא הכבוד שהוא ריבועא.

הזיכרון בידיעת התורה הוא על ידי שלומדים את התורה עם הלב

כי עיקר קיום התורה הוא מה שהכניס אדם בתוך הלב שלו, והוא עיקר החילוק בין דורות אלו לדורות קודמים (מלבד גדולתם בידיעת התורה והשגתה), שבדורות הקודמים היה להם רגש אל התורה והיו מכניסים את כל התורה אל הלב, וכל ידיעה בתורה שלא היו מכניסים אותה לתוך הלב, לא היה נחשב בעיניהם למאומה, והוא עיקר כח הזיכרון בתורה שהיה בכל הדורות, כי דבר שאדם אוהב או ירא ממנו, הוא מפני שנכנס לו הדבר בלב, וכשאינו מכניס את התורה אל הלב ומשאירה בחמ, אין לו קשר עם התורה, ולכן אינו יכול לזכרה. וכפי שאדם אינו יכול לשכוח את שמות בניו ובנותיו וכל משפחתו - אע"פ שיהיו רבים - מפני שיש לו איתם קשר של אהבה וחשבים הם בעיניו מאוד, כך כשיש לאדם רגש ואהבה לכל דיבור בתורה אינו שוכחו לעולם. והוא עיקר הטעם שהיו חוזרים על הלימוד מאה פעמים, כי בודאי שכשאתם ללמד איזה דין והלכה כמה פעמים יזכרה ויחזק במוחו, אבל הם למדו כל דיבור ודין שבתורה מאה פעמים, כי היו מכניסים את הדיבור בתוך הלב עד שיעבור את כל המחיצות והעורקים שיכולים להסתיר להם את האהבה והקשר לתורה שלמדו. וכך היא האמת שאם יבוא האדם ללמוד את התורה עם המח לבד, לא יזכה לתורה, אבל כשידע שכל דיבור בתורה היא כחלק מהחיים שלו והקיום שלו, יזכור כל מה שלומד. וזה מה שאמרו בגמ' פסחים (ג) אשרי שבא לכאן ותלמודו בידו, 'בידו' הוא כנגד תפילין של יד, כי דוקא כשילמד את התורה עם הלב תהיה התורה בידו, שיזכור כל דבר שלמד בתורה.

התשובה היא על שחשבנו שיש דבר מלבד התורה ולא היה לנו בה קשר של אהבה

וכל ענין התפילין הוא חודש תשרי, כי תשרי הוא החודש השביעי וכנגד המלכות, כמ"ש בש"ש (ב, ו) "שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני", שבתחילה הוא יראה, כמ"ש "ויראו ממך", כי עד ר"ה וכיפור הם ס' יום שהמשך משה ר"ג מילין דרחמי. וימינו תחבקני אלו תפילין של יד שהם כנגד סוכות וגילוי האהבה, כי סוכה היא גילוי של האהבה שלנו לקב"ה גם בענין של גלות (וכמובא בגמ' ע"ז בדף ג, א), שהיא דירת עראי וכנגד הלב שהוא רחוק. כי סוכה היא סמך שהיא עיגול, שהיא כל היראה שנמשכה מרה"ו וכיפור, אבל עושים לה כריבוע שיהיה ד' דפנות, שהוא עיגולא גו ריבועא.

וחודש תשרי הוא השביעי שבו נעשה גילוי המלכות והתשובה, אבל השורש וההתחלה לזה, הוא מראש השנה עד פסח ושבעות עד שניתקן בשלימות בתשרי. כי תפילין של ראש הם כנגד כל חודש תשרי בכלליות, כי רוב החודש הוא 'יראה' וכמ"ש "ויראו ממך", וכמ"ש "שמאלו תחת לראשי", והוא כנגד העיבור כדעת רבי אליעזר שבר"ה נברא העולם (ופירש רבנו האר"ה שס"ל לה"א דאזילי' בתר זמן העיבור), והוא כנגד ס' דאברהם אבינו שס"ל לרבי אליעזר שנוולד בתשרי כמובא בגמ' ר"ה (בדף י, א), כי אברהם הוא כנגד העיבור של יצחק.

וחודש ניסן עד שבועות הוא ענין תפילין של יד, כי ניסן הוא גילוי האהבה כמ"ש "וימינו תחבקני", כי רובו אהבה ולכן לא אומרים בו תחנון כמובא בשו"ע (בס"י תכ"ט ס"ג). והוא כנגד יצחק אבינו שנוולד בניסן כמובא בגמ' ר"ה (שם), וכדעת רבי יהושע שבניסן נברא העולם (דס"ל דאזילי' בתר זמן הלידה), ולכן בתפילין של יד קושרים את היד בשבע כריכות שהם כנגד עקדת יצחק, כי פסח הוא קשור עד שבועות ומתן תורה בשבעה שבועות, כי התפילין של יד הם כנגד מה שקידש אותנו הקב"ה במצוותיו במעמד קבלת התורה, שהוא ענין "קידשו במצוותיו", והכריכת רצועת התפילין סביב האמה, שהוא כנגד מסירת הטבעת לישראל כמובא בתפ"ק (ז' בתיקון ה'), כי מתן תורה הוא גילוי האהבה ונתינת כל גינזי עלמא לישראל, ועשיית ישראל כשותפים עימו במעשה בראשית על דרך הכתוב באסתר (ג, א) "עד חצי המלכות וינתן לך".

וזה כל כוונת הצדיקים ורשב"י בגילוי התורה, כדי שתהיה התורה לאדם כאור המאיר לו את הדרך, ולגלות לאדם שבאמת אין דרך אחר כלל מלבד התורה, וכל מה שהוא חוץ לדרך התורה היא סיטרא דמותא ממש, וכפי שאין לאדם נסיון בדבר שיביאו למיתה ממש, כך מבטלים ממנו את הנסיון מן החטא. וכל הקשר של האדם ללימוד התורה צריך להיות מהלב ולא מהמוח, וכל נתינת התורה והציווי לעסוק בה הוא מפני האהבה שאהב אותנו הקב"ה, כי מתנה היא גילוי האהבה של הנותן למקבל, וכך התורה היא גילוי האהבה של הקב"ה לישראל.

עולו דא-כנישו להילולא ד-רבי שמעון

מעמד ההדלקה של מו"ר הגאון הינוקא
לכבוד התנא האלוקי הרשב"י זיע"א,
תקיים כמידי שנה
אי"ה יום רביעי ליל ל"ג בעומר,
בשמחה ודיקודים בשירים וכלי זמר,
ברחבה הסמוכה לציון שמשון הגיבור
במעלה יער צדעה בשעה 21:30

כיבוד יוגש במקום

לציבור הקוראים היקר. הדפסת העלון כרוכה בהוצאות רבות.
העלון יוצא בצמצום והביקוש עצום.
המעוניינים לקחת חלק בזיכוי הרבים יפנו במייל או בטלפון וכן
ניתן לתמוך באחזקת העלון
במספר הטלפון: 03-763-0585
שלוחה 7426
יש לציין (בשלוחה 2) את שם ההקדשה

© כל הזכויות שמורות למכון 'ים שלמה'. לתגובות הערות והקדשות וכן
לקבלת הגליון יש לפנות לכתובת מייל m.yam.shlomo@gmail.com
או בטלפון 058-32-07-506

לבקשת רבים ניתן לשמוע בקו 'שיעורי הינוקא'
עובדות והנהגות מחייו ואורחותיו של הגאון
הינוקא בשלוחה 4
כמו"כ ניתן להאזין לשיעורים האחרונים ומאמר
יומי. מספר הקו 02-5-306-506
האזינו ותחי נפשכם

ויחן שם ישראל -
כאיש אחד בלב אחד

בשורה טובה ומשמחת לציבור שוחרי
התורה

היכוננו למעמד האדיר

מעמד הכנה למתן תורה
בהשתתפות מרנן ורבנן גדולי
ישראל שליט"א

ובמעמד מו"ר גאון
ישראל רבינו שלמה
יהודה שליט"א
"הינוקא"

המעמד יתקיים אי"ה ביום רביעי
ב' סיון בעיה"ק ירושלים -
רישום למקום במעמד (ללא
עלות) במערכת השיעורים
025306506 שלוחה 5.

הרישום יסגר במוצ"ש פרשת
בחוקותי (כ' אייר).

גדול יהיה המעמד לכבודה
של תורה.